

РЕШЕНИЕ

№ 66

гр. Варна, 06.03.2024 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АПЕЛАТИВЕН СЪД – ВАРНА, III СЪСТАВ, в публично заседание на седми февруари през две хиляди двадесет и четвърта година в следния състав:

Председател: Георги Йовчев

Членове: Николина П. Дамянова
Даниела Ил. Писарова

при участието на секретаря Десислава Ив. Шинева Чипева
като разглежда докладваното от Даниела Ил. Писарова Въззивно търговско
дело № 20233001000641 по описа за 2023 година

за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е с правно основание чл.258 и сл.ГПК.

Образувано е по две въззивни жалби: Въззивна жалба на ЗАСТРАХОВАТЕЛНА КОМПАНИЯ ЛЕВ ИНС АД, София срещу решение №354/15.08.2022г., постановено по т.дело №653/2022г. на Окръжен съд –Варна и Въззивна жалба на Т. С. Й., В. Я. Б., Б. Я. Й. и С. Я. Й., срещу решението на ВОС по т.дело №653/2022г.

С жалбата си застрахователят ЛЕВ ИНС АД обжалва изцяло решението в осъдителните му части, съответно: за присъдените на Т. С. Й. 180 000 лева, съпруга на починалия и за присъдените на низходящите на починалия при ПТП Я. В. Й. – Б. Я. Й., В. Я. Б. и С. Я. Й., на всеки по 130 000 лева, представляващи обезщетения за понесени от тях неимуществени вреди от смъртта на техния родственик –съпруг и баща, починал на 20.06.2021г., на главен път I – 2, км.159, общ.Ветрино, при настъпило ПТП между управляван от наследодателя л.а. Пежо 206 с рег.№В 0445 НР и л.а. Сеат Ибиза, управляван от А. К. Т..

В жалбата се излага, че постановеното решение е неправилно, постановено в противоречие с процесуалните и материални норми, поради което подлежи на цялостна отмяна.

На първо място застрахователят поддържа, че към датата на ПТП 20.06.2021г. не е съществувало действащо застрахователно правоотношение спрямо л.а.Сеат Ибиза, поради прекратяването му, съотв. не е била налице действаща застраховка ГО на автомобилистите. Твърди се, че ответното дружество няма легитимация да отговаря по преките искиове съгласно чл.432 КЗ. Изразява се несъгласие с мотивите на първоинстанционния съд за продължаващо действие на договора за застраховка ГО. Твърди се, че в случая

отговорността на застрахователя не произтича от вреди, причинени на третите лица от автомобила като вещ по арг.от чл.493, ал.2, т.7 КЗ и чл.50 ЗЗД. Прави се довод, че липсата на регистрация на процесното МПС изключва качеството му на годен обект за застраховане, от което следва нищожност на застрахователния договор, макар в последващ сключването на договора момент. Твърди се, че липсата на регистрация на автомобила е установено със сила на пресъдено нещо в постановената присъда спрямо А. Т., което обстоятелство е изведено като самостоятелен състав на престъпление по чл.345, ал.2 НК. Поради това въззивникът счита, че исквете е следвало да бъдат отхвърлени – към датата на процесното ПТП договорът за застраховка е бил недействителен.

На следващо място се твърди, че поради нарушение на процесуални и материални норми съдът не е приложил правилно разпоредбите на чл.52 и чл.51, ал.2 ЗЗД, което е довело от своя страна до погрешни правни изводи по спора. Сочи се, че решението е постановено при несъобразяване и на практиката на ВКС при сходни казуси относно присъжданите размери на обезщетения. Счита, че съдът не е изложил мотиви за преценката си при определяне справедлив размер на обезщетението, тъй като не е съотнесъл установените по делото факти към неизчерпателно посочените в ППВС обективни критерии, не е посочил на кои от тях е отдал приоритет, за да присъди такъв значителен размер на обезщетение. Въззивникът счита, че твърдените от ишците нематериални вреди не са доказани по делото като определените от съда размери са прекомерни, не почиват на събраните доказателства и на постановената съдебна практика по приложението на чл.52 ЗЗД.

На трето място въззивникът твърди, че съдът неправилно е отхвърлил възражението на ответника за съпричиняване на вредите от пострадалия. Поддържа, че причина за ПТП и получените от пострадалия тежки травми е липсата на поставен предпазен колан от водача на л.а.Пежо – Я. Й.. Съгласно изслушана по делото експертиза, макар да липсват категорични данни за ползване на предпазен колан, се установява, че основна причина за смъртта е тежката съчетана травма гърди и корем /воланна травма/. Оспорва се предположението на автотехническата експертиза, че е възможно предпазният колан да се е скъсал при сблъсък с насрещно движещото се МПС. С изложените оплаквания въззивникът претендира отмяна на постановеното осъдително решение спрямо всички ищци, ведно със законните последици от това.

В съгласие с разпореждане от 25.09.2023г. въззивникът е уточнил жалбата си с допълнителна молба вх.№24777/12.10.2023г., а именно, че обжалва решението за присъдените на всеки от ишците обезщетения за неимуществени вреди, присъдените законни лихви върху главниците както и за присъдените имуществени вреди на първата ищца до размера от 790 лева. Със същата молба са били представени и доказателства за заплатена дължима държавна такса.

С отговор съгласно чл.263 ГПК ишците чрез пълномощника си по делото адв.А. Д., оспорват основателността на жалбата. Счита, че към датата на ПТП автомобилът не е бил с прекратена регистрация, поради което е налице валидно застрахователно правоотношение, съответно легитимация на застрахователя да отговаря по иска с правно основание чл.432 КЗ. Сочи, че при справка в системата на Гаранционен фонд се установява, че автомобилът /с посочен ДК№ и номер на рама/ е с активна застрахователна полица ГО, която е прекратена едва на 11.09.2021г., след ПТП. Наложена мярка по ЗППАМ на основание чл.171, т.2а от ЗДвП, с която се прекратява регистрацията на ППС, не води до автоматично прекратяване действието на сключената за същото застраховка. Отделно от това, въззиваемите сочат, че по делото са установени търпените от всеки от ишците неимуществени вреди от ПТП. Поддържат, че смъртта на Я. Й. е оставила траен и незаличим белег в съзнанието на всеки от тях. Излагат се конкретните житейски обстоятелства, обусловили дълбоката и съдържателна връзка между починалия и ишците. Поддържат, че тежката емоционална и

психологическа травма е установена по делото посредством СПхЕ. Считат за неоснователни оплакванията по възражението за принос на пострадалия за ПТП. Твърдят, че липсата съпричиняване се установява категорично от приетата по делото Комплексна САТМЕ. Твърдят, че съдът правилно и при оценка на всички установени факти и обстоятелства е определил размера на присъденото обезщетение за всеки един от ищите, като е съобразил и икономическата конюнктура към датата на ПТП, при отчитане и на застрахователните лимити на отговорност. Претендира се неоснователност на жалбата.

Предмет на производството е и **въззивна жалба от ищите Т. Й., В. Б., Б. Й. и С. Й.**, срещу решението на ВОС в отхвърлителната част, за разликата, за която предявените искове са били отхвърлени, съотв. за сумата над 180 000 лева до размера от 200 000 лева, за първата ищца, както и за разликата над 130 000 лева до претендираните по 220 000 лева – за низходящите, представляващи обезщетение за търпени неимуществени вреди, в резултат от смъртта на Я. В. Й. при ПТП на 20.06.2021г. в с.Ветрино.

Твърди се, че определените от съда размери на обезщетенията не отговарят на действително претърпените, доказани по делото, вреди и на принципа за справедливо обезщетяване в чл.52 ЗЗД. Поддържат, че понесените от ищите травми са силни и дълготрайни, не са отшумели до настоящия момент. Излагат конкретните факти, обуславящи претендираните размери обезщетяване. Твърдят, че по делото не е установен принос на пострадалия за настъпилия от ПТП летален изход, съотв. неоснователност на възражението на застрахователя по чл.51 ЗЗД. Претендира се уважаване на пълния размер на предявените претенции ведно със законната лихва от датата на ПТП до окончателното изплащане на задължението.

Не е постъпило становище по въззивните жалби от третото лице -помагач А. Т..

В съдебно заседание пред въззивния съд ищите, представлявани от адв.Д. поддържат въззивната си жалба и депозирания отговор по насрещната жалба.

Застрахователят ЛЕВ ИНС АД чрез адв.Душева, преупълномощена от адв.В., поддържа жалбата и отговора по насрещната жалба.

Явява се лично третото лице помагач на застрахователя – А. К. Т..

За да се произнесе по спора съдът съобрази, че производството е било образувано по искова молба на Т. Й., Б. Й., В. Б. и С. Й., всички чрез адв.Д. от ВАК, срещу ЗК ЛЕВ ИНС АД, за осъждане на застрахователя да заплати на всеки от ищите обезщетение за понесени неимуществени вреди от смъртта на техен родственик, съответно съпруг на първата и баща на останалите Я. В. Й., починал при ПТП на 20.06.2021г., на главен път I-2, км.159, общ.Ветрино, когато като водач на л.а.Пежо 206 с ДК №В 0455 НР катастрофирал с насрещно движещ се л.а.Сеат Ибиза, управляван от А. Т., ведно със законните лихви от датата на ПТП 22.06.21г. до окончателното изплащане на обезщетението като по отношение на първата ищца е предявен и осъдителен иск за имуществени вреди в размер на 790 лева, представляващи извършените от същата разходи за погребението на съпруга й, ведно с лихвите от 22.06.21г. до окончателното изплащане. Първата ищца претендира обезщетение в размер на 200 000 лева, а всеки от низходящите на починалия сумата от 220 000 лева. Твърди се настъпило ПТП на 20.06.2021г., при което виновно била причинена смъртта на наследодателя Я. Й. от водача на насрещно движещото се МПС – А. Т. като вината на последния била установена с присъда по НОХД №912/2022г. на ВОС. Твърди се, че към датата на ПТП автомобилът, причинил ПТП Сеат Ибиза бил застраховане при ответното дружество по риска Гражданска отговорност до 26.05.2021г. Твърди се, че приживе починалото лице било всеотдаен съпруг и родител като в семейството му били изградени дълбоки и силни връзки, обусловили страданието на преживелите роднини/ищци/. Твърди се отправена застрахователна претенция до ответника на 09.07.21г./12.07.21г. /съобразно уточняваща молба/ както и отказ на последния да определи и изплати обезщетение за претендираните имуществени и неимуществени вреди.

В срока за отговор ЗК Лев Инс АД, чрез адв.Н.В., оспорва исковете по основание и размер. На първо място оспорва наличието на валиден застрахователен договор към датата на ПТП по арг. от обратното на чл.483, ал.1, т.1 КЗ. Твърди, че по отношение на процесния застрахован автомобил са налице изключенията, визирано от разпоредбата на КЗ – автомобилът е бил с прекратена регистрация, считано от 04.06.2021г. въз основа на влязла в сила ЗППАМ от 01.06.21г. , издадена въз основа на Акт от същата дата на ОД на МВР – Монтана като са били отнети транзитните табели на автомобила. Твърдят, че считано от този момент застрахователния договор е бил прекратен по право и застрахователят няма материална легитимация по спора. Оспорва се механизмът на произшествието с твърдение, че наследодателят също е навлязъл частично в насрещната лента за движение като по този начин е съпричинил вредата. Оспорва се изключителната вина на водача Т.. Оспорва се наличието на неимуществени вреди за всеки от ищите от смъртта на Я. Й.. Оспорват се и претендираните имуществени вреди в размер на 790 лева. Оспорва се и началната дата на претендираните законни лихви както и претендираните размери на обезщетенията. Претендира се отхвърляне на исковете изцяло или при значително редуциране на размерите им.

С допълнителна молба ищцата Т.Й. чрез адв.Д. е уточнила характера на имуществените вреди като посочила, че е предявила допълнително претенция и за тях пред застрахователя, на 03.01.2023г., отделно от претенцията по чл.52 ЗЗД.

По искане на застрахователя, с определение №342/02.03.2023г. /на л.67 и сл./ съдът е конституиран като трето лице помагач на ответника А. К. Т., на основание чл.219 ГПК.

Въз основа на твърденията и доводите на страните, събраните доказателства и приложимите законови разпоредби, въззивният състав в пределите на неговите правомощия намира за установено следното от фактическа и правна страна:

При преценка редовността на жалбите съдът намира, че и двете въззивни жалби отговарят на изискванията за редовност, надлежно администрирани, съобразно проверката в разпоредително заседание от 04.12.2023г.

Съгласно чл.269 ГПК, въззивният съд се произнася служебно по валидността, а по допустимостта в обжалваната част; по правилността на решението съдът е обвързан от оплакванията в жалбата.

Решението на първоинстанционния съд съдържа реквизитите по чл.236 ГПК и е действително, произнасянето съответства на предявените искания и правото на иск е надлежно упражнено, поради което производството и решението са допустими.

Съобразно обема на обжалване във всяка от депозираните въззивни жалби, предметът на въззивното производство е почти идентичен с този пред първата инстанция, с изключение на иска за имуществени вреди за присъдените 790 лева, по отношение на който въззивната жалба на застрахователя е върната с влязло в сила определение №839/04.12.2023г. В останалата част решението е предмет на въззивното производство, при запазване въведените в процеса твърдения и възражения на страните.

С оглед влязлата в сила присъда по НОХД №912/2022г. на ВОС, на основание чл.300 ГПК, съдът е обвързан от постановеното относно деянието, неговата противоправност и виновността на дееца. Поради това и оспорения механизъм на произшествието на 20.06.2021г., не може да бъде преразглеждан в настоящото производство касателно вината на Ал.Т., извън възражението за съпричиняване на вредите от пострадалия Й..

Не се спори и относно легитимацията на ищите като наследници на починалия Я. Й., съответно съпруга на пострадалия и негови низходящи. Съгласно постановките на ППВС 4/1961г., №5/1969г. и №2/1984г. на ВС, лицата, които имат право на обезщетение за неимуществени вреди по чл.52 ЗЗД в случай на причинена при деликта смърт на друго лице, са определени по задължителен за съдилищата в Република България начин. Пленумът на

Върховния съд е въвел ограничителни критерии като е счел, че справедливостта налага да се признае право на обезщетение за неимуществени вреди само в полза на най-близките на пострадалия, за които е нормално да се предполага, че поради степента на родствена и житейска близост действително търпят морални болки и страдания по повод на неговата загуба. В случая съдът намира, че позоваване на ППВС 4/1961г. е достатъчно за установяване материалната легитимация на ищите с оглед степента на родство с починалия.

Не с спори и относно предявяването на застрахователните претенции и отказа за определяне на обезщетение по същите от страна на ответника, което обуславя допустимост на исквете.

За основателността на предявените иски по чл.432 КЗ, предявени в условията на субективно съединяване от наследниците на починалия при ПТП водач на л.а. Пежо 206 Я. Й., в настоящия процес подлежат на доказване търпените от ищите болки и страдания от смъртта му, съотв. понесените неимуществени вреди и тяхното обезщетяване съобразно чл.52 ЗЗД както и възраженията на застрахователя, които се изразяват освен във такива за приноса на пострадалия при ПТП, така и във възражения за липса на пасивна материалноправна легитимация на ответника поради недействителност на полицата или прекратяване на действието ѝ към датата на ПТП, съотв. липса на основания за ангажиране пряката отговорност на застрахователя на гражданската отговорност на виновния водач.

Преди да пристъпи към преценка относно размера на претенцията, съдът следва да отговори на възражението на застрахователя, поддържано и с жалбата му, основано на твърдения за прекратяване регистрацията на процесния автомобил, съотв. прекратяване на действащия застрахователен договор по право. Въззивникът излага като довод разпоредбата на чл.483 КЗ, предвиждаща задължително застраховане на регистрираните в РБ автомобили, които не са спрени от движение.

Във връзка с възражението, съдът констатира, че релевантните преюдициални обстоятелства, въведени като основания за прекратяване действието на застрахователната полица, са установени по задължителен за съда начин в постановената присъда по НОХД №912/22г. на ВОС. Съгласно същата, водачът А. Т. е признат за виновен както за извършеното ПТП на 20.06.21г. при квалифициран състав – след употреба на високорискови наркотични вещества и бягство от местопроизшествието, но и за ползването на МПС – л.а.Сеат Ибиса с регистрационни табели ДК№М5102 БМ, издадени за друг л.а.БМВ 316И /с друг номер на рамата/, съответно ползване чрез МПС, което не е регистрирано по надлежния ред /с наложена ПАМ/. По делото е установено наличието на валидна застраховка ГО към датата на деликта съгласно справка от информационната електронна система по чл.575 КЗ на Гаранционен фонд. /л.11/ На л.118 по делото е представено и заверено от застрахователя копие от полица №BG/22/121001479704, със срок на действие от 26.05.21г. до 26.05.22г., относно процесния автомобил Сеат Ибиса, с посочен номер на рама, съвпадащ с този на автомобила, причинил ПТП.

Съгласно Акт за установяване на административно нарушение /АУАН/ от 01.06.2021г. на ОД на МВР –Монтана /на л.120-121/, на водача Ал.Т. е наложено наказание с изземване на 2 бр. регистрационни табели с №344М725. Въз основа на този акт е издадена Заповед за налагане на ПАМ от същата дата по реда на чл.171, т.2а, б.б от ЗДвП от началника на ОД на МВР -Монтана. Водачът е подписал без възражения АУАН като е отказал да даде кръвна проба. Приложената ПАМ е прекратяване регистрацията на ППС л.а.Сеат Ибиса с рег.№344М725 за срок от 1 година поради висока обществена опасност на деянието. /към датата на производството водачът Ал.Т. изтърпява наказание лишаване от свобода в затвора в гр.Враца/ Към датата на настъпване на ПТП на 20.06.2021г., по отношение на деликвента са налице описаните по-горе ограничителни мерки.

Съобразно констатираното по-горе, съдът намира направеното от ответника

правоизключващо възражение за неоснователно. Съгласно чл.483 КЗ, договор за застраховка "Гражданска отговорност" на автомобилистите е длъжно да сключи всяко лице, което: *1.притежава моторно превозно средство, което е регистрирано на територията на Република България и не е спряно от движение*; това изискване не забранява и всяко друго лице, различно от собственика на моторното превозно средство, да сключи застрахователния договор; 2.управлява моторно превозно средство от трета държава при влизане на територията на Република България, когато няма валидна за територията на Република България застраховка. Не се спори, че процесното МПС, с което е причинено ПТП на 20.06.2021г., е имало валидна застраховка по риска ГО на автомобилистите и това следва пряко както от приложената полица, така и от извършената справка /представена по делото/ от Информационната система на Гаранционен фонд съгласно чл.519, т.4, чл.571, чл.572, чл.574, ал.6, ал.10 и ал.12 от КЗ и арг.от чл.490,ал.4 КЗ /вж.л.11 по делото/ Следователно, обстоятелството, че застрахователят е обявил в създадения по горния ред информационен център към Гаранционния фонд процесната застраховка /л.11/, като действаща за периода, включващ и датата на ПТП /до 26.05.2022г./, сочи, че той не би могъл успешно да противопостави на третите увредени лица твърдение за обратното - че застрахователният договор е прекратил действието си по право към предходен момент, в периода между сключване на застраховката на 26.05.2021г. и ПТП на 20.06.2021г. Допълнителен аргумент в подкрепа на възприетото разрешение е обективизираното в полицата начало и край на застрахователно покритие – част от задължителното съдържание на имуществената застраховка "Гражданска отговорност", изявление на застрахователя, имащо характер на признание, че в този период обезпечава деликтната отговорност на водача на увреждащото МПС. /арг. в Решение № 55 от 24.08.2020 г. на ВКС по т. д. № 1842/2019 г., II т. о., ТК/ Създаденото ограничение има насоченост спрямо деликвента и не може да послужи като основание за освобождаване от отговорност на застрахователя спрямо увредените трети лица именно с оглед целта на задължителната застраховка. Съобразно разпоредбата на чл.432, ал.3 КЗ, по задължителната застраховка ГО застрахователят отговаря пред увреденото лице и когато застрахованият го е увредил умишлено. В тези случаи застрахователят има на разположение регресен иск спрямо застрахования.

Няма спор, че по отношение на л.а.Сеат Ибиса е наложена принудителна административна мярка по чл.171, т.2, б.б от ЗДвП – прекратяване регистрацията на ППС за срок от една година. Съгласно цитираната разпоредба от ЗДвП, за осигуряване безопасността на движението по пътищата и за преустановяване на административните нарушения се прилагат различни принудителни административни мерки, вкл. приложената спрямо л.а.Сеат Ибиса по т.2а - *прекратяване на регистрацията на пътно превозно средство*. Мярката има за цел временно да ограничи движението на МПС като принципно към датата на ПТП периодът на действие на мярката е бил изтекъл и са могли да бъдат предприети действия по възстановяване регистрацията на автомобила. Освен това, към датата на сключване на договора за застраховка не са били налице основанията за преценка от застрахователя наличието на застрахователен интерес. Няма данни по делото било третото лице- помагач/собственик/, било служебно да се били предприети действия за възстановяване на регистрацията /и регистрационните табели/ по реда на чл.18б и чл.21, ал.3 и ал.4 вр.чл.18, т.2 от Наредба I- 45/24.03.2000г. за регистрацията, отчета, пускането в движение и спирането от движение на МПС и на ремаркетата, теглени от тях.

Сключеният договор за застраховане на ГО на собственика на л.а. Сеат Ибиса не е недействителен по смисъла на чл.349 КЗ /поради липса на интерес/ или нищожен /поради липса на предмет/. Въззивникът не сочи фактически основания за такава недействителност, а и такива не са налице към датата на сключване на договора. Не са въведени и други основания за прекратяване на договора с оглед преценка противоречието им с добрите нрави и интересите на ползвателите на застрахователни услуги, каквито са ищците по спора. /арг. чл.354 КЗ/ Не са налице и основания за отказ на застрахователя да плати обезщетение по

смисъла на чл.494 КЗ.

Съгласно чл.477 КЗ, обект на застраховане по задължителната застраховка "Гражданска отговорност" на автомобилистите е гражданската отговорност на застрахованите физически и юридически лица за причинените от тях на трети лица имуществени и неимуществени вреди, свързани с *притежаването и/или използването на моторни превозни средства*, за които застрахованите отговарят съгласно българското законодателство или законодателството на държавата, в която е настъпила вредата. Съгласно чл.493 КЗ, в застрахователното покритие влизат и вредите, причинени на трети лица, в това число пешеходци и други участници в движението по пътищата, причинени от превозното средство по време на движение или престой. Застрахователят покрива вредите на третите лица, причинени дори умишлено от застрахования както и в случаите на неточно/невярно обявени обстоятелства – арг.чл.485 КЗ. Сключването на застраховката е задължително съгласно чл.483 и чл.486 КЗ. Същевременно принудителните административни мерки спрямо застрахования имат ограничено действие във времето. Не е предвидено преустановяване действието на договора, гарантиращ правата на трети лица, претърпели вреди от чуждо противоправно поведение, това на застрахования. Поради изложеното, по отношение на автомобил, за който са приложени ПАМ, не отпада действието на сключена преди налагане на административната мярка, застрахователна полица. Аргумент за това е и обстоятелството, че ГО покрива и риска от вреди, нанесени на трети лица, вкл. неимуществени и имуществени вреди вследствие на телесно увреждане или смърт, произтекли от моторното превозно средство като вещ по смисъла на чл.50 ЗЗД /чл.483 и чл.493 КЗ/, съответно от притежаването или ползването на вещта. Допълнителен аргумент за това е предвидената процедура за възстановяване на временно прекратена регистрация на МПС /вж.чл.186 и сл. от Наредба I- 45/24.03.2000г./ Въз основа на изложеното съдът намира възражението за липса на застрахователно покритие по процесното събитие както и липса на легитимация на ответника поради недействителност/прекратяване на застрахователния договор, за неоснователно.

При наличие на останалите предпоставки по прекия иск, обхванати от силата на пресъдено нещо по присъдата съгласно чл.300 ГПК, настоящият състав дължи преценка на размера на обезщетенията съгласно чл.52 ЗЗД.

Няма спор, че ищите са в кръга на лицата, визирани от ППВС 4/1961г., които имат право да бъдат обезщетени за понесени от тях неимуществени вреди от смъртта на трето лице. Съгласно Постановление №4/25.05.1961г. на ПВС, неимуществените вреди са неизмерими с пари и затова следващото се за тях обезщетение, както и кръгът на лицата, които имат право на него, се определят на принципа на справедливостта. Обезщетението за имуществени вреди, предвидено в чл.чл.52 ЗЗД, *възмездява главно страданията или загубата на морална опора и подкрепа, понесени от увредения вследствие на увреждането*. Правилното прилагане на закона изисква за този вид вреди да бъдат обезщетявани само най-близките на пострадалия в случай на неговата смърт, а това са неговите низходящи, съпруг и възходящи, *и то след като се установи, че действително са претърпели такава вреда*. Неимуществените вреди, подлежащи на обезщетяване чрез прекия иск по чл.432 КЗ се свеждат основно до такива, свързани с физически болки и страдания от телесни увреждания или болки и страдания, причинени от смърт на близък. Засегнатите в този случай блага са неимуществени. Право на обезщетение за причинените неимуществени вреди имат лицата, чиито здраве или телесна цялост са били увредени и в резултат на това са претърпели болки и страдания, *както и лицата, които поради родствени или близки отношения от настъпилата смърт на пострадалия са претърпели душевни страдания*. Неимуществените вреди нямат стойностно изражение, поради което съгласно чл.52 ЗЗД размерът на паричното обезщетение за тях се определя от съда по справедливост. Търпените вреди представляват неблагоприятно засягане на лични, нематериални блага, не биха могли да бъдат възстановени, като предвиденото в закона обезщетение не е компенсаторно. То е

заместващо и се определя съобразно критерия, посочен в правната норма на чл.52 ЗЗД - по справедливост от съда. С т.ІІ от ППВС №4/1968г. са дадени задължителни указания по приложението на разпоредбата на чл.52 ЗЗД и критериите, които следва да бъдат преценявани от съдилищата при определяне на обезщетенията. Като примерни критерии, релевантни за размера на обезщетението в случай на причинена смърт, са посочени възрастта на увредения, действителните отношения между него и лицето, което търси обезщетение, както и обстоятелствата, при които е настъпила смъртта. С т.ІІІ на ППВС №4/1961г. е прието, че обезщетение за неимуществени вреди възмездява най-близките на пострадалия в случай на неговата смърт, като предмет на установяване са действителните им лични отношения. Предпоставката за присъждане на обезщетението е създадена трайна и дълбока емоционална връзка, пораждаща морални болки и страдания и установяването ѝ в процеса, съгласно ТР №1 от 21.06.2018г. по тълк. д. № 1/2016 г., ОСНГТК, ВКС. Справедливостта, като критерий за определяне паричния еквивалент на моралните вреди, включва винаги конкретни факти, относими към стойността, която засегнатите блага са имали за своя притежател. В мотивите към решенията си съдилищата трябва да посочват конкретно тези обстоятелства както и значението им за размера на неимуществените вреди. Критериите за определяне на справедлив размер на обезщетението за неимуществени вреди са изброени с цитираната задължителна практика по приложението на чл.52 ЗЗД /вкл.ППВС 4/68г./ като допълнително следва да бъдат съобразявани както определените нормативно застрахователни лимити, така и съществуващата икономическа конюнктура към датата на ПТП. Тези критерии, обаче, съдът следва да приложи към конкретния правен спор, с оглед изискването за мотивиране на съдебният акт, т.е. да съобрази тяхното наличие, респективно неустановеност по конкретното дело, като мотивира изводите си и ги обоснове с установените факти.

В конкретния случай ишците са съпруга и деца на починалия. Първата е съжителствала с починалото лице в продължение на повече от 30 години като имат от брака си три деца. Всеки от низходящите към датата на смъртта е бил пълнолетен и самостоятелен. Единият от синовете се завърнал от чужбина, за да се грижи за своята майка и понастоящем живее с нея. Според вещото лице К., Т. е силно разтърсена от смъртта на съпруга си – след трагичното събитие тя е с тежко депресивно разстройство с панически атаки, преживяла е остра стресова реакция. От този момент до настоящия Т. провежда медикаментозно лечение с антидепресанти, но без значително подобрение, което налага продължаване на лечението ѝ. Вещото лице сочи, че ишцата не работи, живее уединено и е стеснила извънредно социалните си контакти. Налице е установена промяна спрямо предишния ѝ социален статус, когато имала добра социална адаптация. Според вещото лице останалите трима ишци са в стабилно състояние и спрямо тях не се налага провеждане на лечение и терапия. /л.169, л.123 и сл./ Според СПХЕ, съпругата на пострадалия е все още фиксирана върху травмата – преживява себе си като непълноценен човек, безинициативна, неуверена, с намалена волева активност, без социална реализация. Налице е разстройство в адаптацията, посттравматично стресово разстройство с ясни клинични прояви и към момента на заключението, макар две години след ПТП. И понастоящем ишцата е тревожна, има проблеми със съня, сърцебиене, събужда се уморена, има натрапчиви мисли със спомени от миналото. Състоянието на ишцата дава отражение върху качеството ѝ на живот.

При ищеца Б. Й. вещото лице не констатира актуална психиатрична симптоматика. Същият е тревожен и силно емоционален при възстановяване на трагичното събитие, тъй като именно той е намерил баща си непосредствено след ПТП. Данни за психични разстройства не са установени и при останалите двама ишци – В. Б. и С. Й.. Първата претърпяла остра стресова реакция, свързана със смъртта на баща ѝ като все още емоционално преживява случилото се, тъй като са били изключително близки. Най-големият син на починалото лице, С. също болезнено преживява трагедията; върнал се от Германия, за да се грижи за майка си и домакинството, променил е начина си на живот.

Всички деца са споделили пред психолога, че цял живот са разчитали на моралната подкрепа на баща си както и на неговите съвети, поддържали са непрекъснат контакт и са търсили неговата опора.

В устните си обяснения вещото лице посочва, че е извършила преглед и на четиримата ищци, запознала се е с цялата медицинска документация като поддържа даденото писмено становище./л.169/ Поддържа, че от продължаваща терапия се нуждае само съпругата на пострадалия – Т. Й., а останалите трима ищци, деца на починалия, макар тежко и постепенно, не се нуждаят от лечение, за да превъзмогнат трагичното събитие и продължават нормално живота си.

В идентичен смисъл са показанията на разпитаните по делото свидетели – св.П. и св.Б., първата съпруга на ищеца Б., а вторият – съпруг на ищцата В. Б.. От показанията на св.П. се установява, че както към момента на събитието, така и сега семейството на С. Й. живее при Т. в с.Ветрино. Свидетелката сочи, че свекърва ѝ изключително тежко понесла смъртта на съпруга си – не можела да спи, търсела да има непрекъснато хора покрай нея, чувствала се несигурна, живеела в страх, не можела да излиза навън. Животът на цялото семейство се променил, тъй като Я. бил човек, който сплотявал и събирал, бил опора както за децата си, така и за съпругата си. След смъртта му всичко се стоварило на гърба на С. – къщата, дворът, грижите за Т., отговорностите. Наложило се С. да остане за по-дълго у дома си, а не да пътува в Германия, за да може да се грижи за прехраната на семейството. Вторият свидетел сочи, че смъртта на Я. рефлектирала сериозно и върху дъщеря му В.. Тя станала изнервена, карала се със съпруга си за дребни неща, спомняла си непрекъснато за баща си и той силно и липсвал. Преди всяка събота и неделя ходели на Ветрино. След катастрофата също останали за повече от седмица при Т., след което се прибрали в дома си във Варна. Преди катастрофата прекарвали времето си заедно – или в с.Ветрино, или в родното село на свидетеля Б. –с.Оброчище; контактували през месинджър с Я. и жена му и дори непосредствено преди инцидента показали внучката на нейния дядо. Много променен и изнервен бил и Б. – сега живеел във Варна с приятелката си, но към датата на ПТП живеел във Ветрино, той намерил баща си минути след катастрофата и той съобщил на останалите за трагичното събитие. Свидетелят споделя, че „Борко още не може да го преживее“, обвинява се, че не е тръгнал да търси баща си по-рано, че е могъл да направи още нещо, за да го спаси.

При съвкупен анализ на дадените показания, които съдът цени като обективни и непосредствени, съвпадащи с останалите доказателства, както и на заключението на изслушаната психиатрична експертиза, съдът намира че се установяват понесени от всеки от ищите страдания във връзка със загубата на Я. Й.. Категорично се установява, че ищите са понесли изключително тежко смъртта му, изпитват силно душевно страдание от липсата на своя баща и съпруг и тази празнина няма да бъде запълнена и в бъдеще. Най-травмиращо е понесла смъртта на Я. неговата съпруга Т. Й., чийто живот е променен драстично – Т. не работи, преживява психично разстройство в адаптацията и посттравматичен стрес /Ф-43.1, разстройство в адаптацията, посттравматично стресово разстройство/ с актуални клинични симптоми и към датата на експертизата, т.е. почти две години след катастрофата, характеризиращи се с потиснато настроение, тревожност, намалена волева активност, затруднени и сведени до минимум социални контакти, нерационална преработка на психогенното събитие, натрапливи мисли за събитието. От приложените писмени доказателства на л.114 и сл. се установява, че непосредствено след инцидента Т. е била в болничен – около 2 месеца, поради смесено тревожно-депресивно разстройство. Към момента не можела да работи, не се чувствала пълноценно. С оглед тези състояния, преживеният стрес и драстична промяна в начина на живот, отчитайки дългогодишната емоционална привързаност /повече от 30 години съвместен живот/ към пострадалия и предизвиканото от загубата чувство на непълноценност и празнота, съдът намира, че определеният от първостепенния съд размер на обезщетение 180 000 лева е адекватен на

търпените от ищцата неимуществени вреди, установени по делото. Същевременно, съдът съобразява, че към момента ищцата живее в обгрижваща и поддържаща среда като не са налице данни за по-сериозни психически разстройства, които да сочат на влошаваща се прогноза. Съдът съобразява не на последно място и посочените лимити на застрахователна отговорност към датата на ПТП – юни 2021г., съгласно чл.492 КЗ както и общественоекономическите условия в страната, а не на последно място и постановената при сходна фактическа обстановка съдебна практика. Тези критерии, макар спомагателни, също имат ориентиращ характер при определяне на паричното обезщетение на вредите. В тази връзка съдът съобразява нарастващите нива на обезщетяване съгласно чл.492 КЗ, но също и обстоятелството, че считано от 2018г. тези лимити не са променяни. Съобразява и ръста на минималната работна заплата в страната, която съобразно справка в НСИ по години е в следния размер и не бележи драстично покачване: за 2021г. – 650 лева съгласно ПМС 331/26.11.2020г., а за 2022 и 2023г. – съответно 710 и 780 лева. /ПМС №497/29.12.22г./ Определеното в полза на ищцата Й. обезщетение е съобразено и с обичайно присъждащите размери от съдилищата по сходни спорове.

Настоящият състав споделя определените от първата инстанция размери на обезщетение и спрямо останалите трима ищци – низходящи на пострадалия. По отношение на всеки от тях се установява здравата семейна връзка с пострадалия. От една страна съдът съобразява, че в семейството е имало топлина, обич и дълбока привързаност, като от свидетелските показания се установява, че център на тази общност е бил именно пострадалият Я.. Всяко от децата е имало изградена силна връзка със своя баща, чували са се ежедневно и са имали нужда един от друг; преживели са изключително тежко събитието и все още не са преработили емоционално смъртта на баща си. От друга страна, всеки от ищите разполага със самостоятелен ресурс за справяне с трагичното събитие, тъй като всички са млади, здрави, имат своята социална реализация - работа, семейства и приятели; постепенно преодоляват стресогенното събитие и продължават живота си без драстични промени. От психиатричната експертиза не се установява някой от низходящите да е по-сериозно засегнат от събитието спрямо останалите, да е понесъл особено силни негативни последици от същото. Смъртта на Я., макар да е травмирала ищите, не е довела до сериозна промяна в живота им. Реакцията на ищите след ПТП, грижата, която полагат един за друг, са също индicia за претърпяната огромна душевна болка и страдание.

По делото са налице данни за въздействието на различни фактори по отношение на един от ищите Б., тъй като именно той е намерил баща си непосредствено след ПТП, той съобщил вестта за смъртта му на останалите от семейството. Б. е живял със семейството си в с.Ветрино към този момент като е контактувал със своя баща ежедневно. Характерно е, че събитието се е случило на минути от дома на Я. в с.Ветрино като най-малкият му син Б., притеснен от закъснението на баща си, заварил местопроизшествието. Съдът отчита обстоятелството, че този ищец е преживял още по-силен шок, тъй като е очевидец на местопроизшествието. Същевременно, по отношение на същия вещото лице не отбелязва различна симптоматика от стресогенното събитие спрямо останалите двама низходящи В. и С.. Претърпеният шок от катастрофата и обстоятелствата, при които Б. е разбрал за нея, сами по себе си не дават основание за различно по размер обезщетяване на установените вреди. Не се установяват различни последици върху личността или живота на Б.. Напротив, установява се, че към момента същият живее с приятелката си в гр.Варна. При своята майка е останал С., завърнал се от Германия. /в този смисъл са свидетелските показания/ Всеки от ищите – деца на починалия, е понесъл огромно страдание от преждевременната загуба на своя родител, които вреди е справедливо да бъдат обезщетени. Липсват установени по делото специфики в начина на възприемане и преработване на събитието от всеки един поотделно. Поради изложеното, съдът намира, че като е определил еднакъв размер на обезщетенията по чл.52 ЗЗД по отношение на всеки от ищите С., Б. и В., съдът се е придържал към установеното по делото и изискването за справедлив еквивалент на

търпените от тях морални вреди. Настоящият състав намира, че обезщетение в размер на 130 000 лева съответства на чл.52 ЗЗД и фактологията по конкретния спор.

Предвид тези изводи, съдът намира, че решението на ВОС следва да бъде потвърдено по отношение на присъдените обезщетения спрямо всеки от ищците, без същите да бъдат намалявани поради принос на пострадалия. Не се установяват и основания за завишаване на присъдените от първата инстанция размери.

В защитната си позиция застрахователят е релевирал като поддържа и с въззивната си жалба възражение по чл.51, ал.2 ЗЗД за съпричиняване на вредите от пострадалия Я. Й.. Посочени са две основания за това – навлизане в насрещната лента от този водач и липсата на предпазен колан. По отношение на първия довод съдът намира, че от установения безспорно механизъм на произшествието не може да се направи извод за какъвто и да е принос на пострадалия за настъпване на ПТП. Съгласно изслушаната КСАТМЕ /на л.130 и сл. и протокол л.171/, водачът на Пежо 206, наследодател на ищците е починал на място при ПТП, при челен удар с навлезлия в неговата пътна лента л.а.Сеат Ибиса, управляван от третото лице помагач А. Т., към полунощ на 20.06.21г. на път I-2, км.159 между с.Ветрино и с.Неофит Рилски, на около 300 м. след с.Ветрино. При настъпване на произшествието не са били налице други утежняващи пътната обстановка обстоятелства освен тъмната част от денонощието. Механизмът на ПТП е онагледен на фиг.5 към заключението като констатацията е, че ударът е настъпил в лентата за движение на л.а.Пежо. Причина за настъпилото ПТП е внезапно навлизане на л.а.Сеат Ибиса в насрещната лента за движение поради загуба на контрол върху управлението. Не е установена техническа причина за това. Водачът на л.а.Пежо не е имал техническа възможност да избегне ПТП. Поради изложеното, не се установява водачът на л.а.Пежо да е извършил погрешни маневри, с които да е допринесъл за настъпване на произшествието.

От друга страна, заключението сочи, че автомобилът на пострадалия е бил оборудван с предпазен колан на предна лява седалка, намерен скъсан в основата си след ПТП. /т.5 от САТЕ/ Я. Й. е починал в резултата на съчетана травма гърди – корем – горни и долни крайници и таз. Вещото лице отбелязва, че са налице характерни за директни удари в предната част на автомобила травми –фрактура на гръдна кост и ребра двустранно. Няма категорични данни за ползване на колана, тъй като не се диференцират увреждания, които да сочат категорично на въздействието на предпазния колан върху тялото на водача. Същевременно, вещото лице отбелязва, че автомобилът е бил силно деформиран, поради което възпиращото действие на колана /към седалката/ е вероятно без полезен ефект.

В устните си обяснения в.л.М. и Г. сочат, че получените тежки коремна и гръдна травма могат да обусловят изводи и в двете посоки – както за ползване на колан, така и за липса на такъв. Вещото лице М. посочва в съдебно заседание, че с голяма вероятност водачът Й. е бил с поставен предпазен колан, тъй като са налице данни, че е детонирал пиропатрона на колана. /вж.обяснения на л.172/ Същевременно, в заключението е дадено становище, че произшествието не е могло да бъде избегнато от водача на л.а.Пежо - Я. Й.. Водачът на другия автомобил Сеат Ибиса е могъл да предотврати удара като навлизането му внезапно в лентата за насрещно движение не се дължи и на техническа неизправност на управляваното от него МПС. Пак съобразно описания в автотехническата експертиза механизъм на ПТП, същият описва челен кос удар между предна лява част на Сеат-а и предна дясна част на Пежо –то с припокриване на предниците на автомобилите. В заключението си вещото лице посочва, че е допустимо предпазният колан да се е скъсал в резултат от действието на механичните сили и огромната деформация на л.а.Пежо 206. Експертите разпознават травми, характерни при т.н.коланна травма – получени директни удари върху гръдна кост и двустранно на ребра множество фрактури, които пряко са свързани с леталния изход за пострадалия. Едновременно с това са налице и данни за директни удари на твърди части от автомобила върху тялото на пострадалия, които

разколебават категоричното становище за ползване на колан. Фрактурите по таза са получени в резултат от индиректни удари в купето на автомобила, но има и множество такива /повечето животозастрашаващи/, които се дължат на директен сблъсък на тялото на пострадалия с елементи и детайли от купето. Вещите лица сочат, че не са налице безспорни данни за ползването на предпазен колан, съотв. за състоянието му към момента на произшествието. /коланът е намерен скъсан в основата си/. Изразено е становище, че при такива деформации на автомобила предпазният колан не би могъл да е абсолютно предпазно средство, тъй като не може да предотврати притискане на тялото от деформираните части на автомобила. При такава високоенергийна травма коланът също би могъл да причини животозастрашаващи състояния. Все пак, в открито заседание вещото лице М. изказва по емпиричен път становище, че водачът на л.а.Пежо е бил с поставен предпазен колан поради завареното състояние на пиропатрона и данните за разтегляне на колана.

Съдът се придържа към постановената обилна съдебна практика, която е в смисъл, че принос по смисъла на чл.51, ал.2 ЗЗД е налице в случаите, когато произлезлите от деликта вреди се намират в причинна връзка не само с поведението на делинквента, но и с поведението на самия пострадал. За да се приеме наличие на принос, пострадалият трябва обективно да е допринесъл за вредоносния резултат като с поведението си е създал условия или е улеснил неговото настъпване, независимо дали е действал или бездействал виновно и противоправно, като релевантен е онзи принос, без който не би се стигнало /наред с поведението на делинквента/ до увреждането като неблагоприятен резултат. Съгласно т.7 от ППВС 17/1963г., предпоставките за намаляване на обезщетението за вреди от непозволено увреждане са две: допринасяне от увредения за тяхното настъпване и пряка причинна връзка между това поведение на пострадалия и настъпилия вредоносен резултат. Съпричиняването е факт от действителността с настъпването, на който правото свързва определени неблагоприятни за увреденото лице правни последици. Изводът за наличие на съпричиняване не може да почива на предположения, а следва да се основава на доказани по несъмнен начин конкретни действия или бездействия на пострадалия, с които той обективно е способствал за вредоносния резултат, като е създал условия или е улеснил неговото настъпване. Намаляване размера на обезщетението следва от комплексна преценка на степента на каузалност на действията на делинквента и на пострадалия, степента на тяхното обективно вредоносно въздействие. /в този смисъл [решение № 92 от 24.07.2013 г. по т. д. № 540/2012 г. на I т. о.](#), [решение № 16 от 04.02.2014 г. по т. д. № 1858/2013 г. на I т. о.](#), [решение № 18 от 17.09.2018 г. по гр. д. № 60304/2016 г. на I V т. о.](#), [решение № 36 от 2.05.2019 г. по т. д. № 1354/2018 г. на II т. о.](#), [решение № 137 от 20.11.2020 г. по т. д. № 1775/2019 г. на II т. о.](#) и други/ Изложеното позволява да бъде обобщено, че в случая не е налице причинна връзка между поведението на пострадалия и настъпване на вредоносния резултат, поради което предпоставките на чл.51, ал.2 ЗЗД (т.7 ППВС №17/63г.) са недоказани и отсъства основание за редуциране на определените от съда обезщетение за обезвреда на неимуществените му вреди. Въз основа анализ на заключението на комплексната експертиза, настоящият състав споделя изводите на първата инстанция за неоснователност на възражението по чл.51, ал.2 ЗЗД. Дори при извод, че Й. е управлявал автомобила без ползване на предпазен колан /при допускане от заключението, че вероятно е бил с такъв/, доколкото тежестта за установяване на възражението е на застрахователя, дадените обяснения от експертите не позволяват категоричен извод, че поведението на Й. е допринесло за настъпване на произшествието и смъртта на водача. Прилагане последиците на чл.51 ЗЗД съдът не би могъл да обоснове с предположения. С оглед на това, съставът намира, че не е установен принос, съответно основание за намаляване размера на обезщетението по чл.52 ЗЗД.

Предвид тези изводи съдът намира, че решението на ВОС следва да бъде потвърдено по отношение на определените обезщетения за неимуществени вреди. По изложените по-горе съображения същите не подлежат на намаляване поради принос на

пострадалия.

Върху присъдените обезщетения се дължи законна лихва от най-ранния момент, свързан с предявяване на застрахователна претенция пред ЛЕВ ИНС АД, който в случая е уведомяването на застрахователя за ПТП съгласно чл.429 КЗ. Последният не е оспорва, че е получил застрахователните претенции на всеки от ищците едновременно на 12.07.2021г. Именно от тази дата, на основание чл.429, ал.3 КЗ, следва да бъде присъдена и законната лихва върху присъдените обезщетения. Доколкото решението на ВОС определя началния момент на лихвата от този момент, следва да бъде потвърдено и в тази му част. Обжалването в тази част не е обосновано с друго, освен с неговата обусловеност от произнасянето по главните искове за главниците.

Поради достигане до идентични на първата инстанция правни изводи решението следва да бъде потвърдено. Като резултат от въззивното производство и двете въззивни жалби се явяват неоснователни.

Поради изложеното, съдът намира, че сторените разноски следва да останат върху страните така, както са направени.

Съобразно изложеното, съдът

РЕШИ:

ПОТВЪРЖДАВА решение №354/15.08.2023г., постановено по т.дело №653/2022г. на ВОС, ТО, в обжалваните части, в които застрахователят ЗК ЛЕВ ИНС АД, ЕИК 121130788, София е бил осъден да заплати на ищците Т. С. Й., ЕГН *****, с.В., Б. Я. Й., ЕГН *****, с.В., В. Я. Б., ЕГН *****, В. и С. Я. Б., ЕГН *****, с.В., обезщетения за неимуществени вреди, търпени от всеки от тях в резултат от смъртта на техния родственик -съпруг и баща Я. В. Й., настъпила на 20.06.2021г. на път I – 2, км.159 в землището на с.Ветрино, при ПТП между л.а.Сеат Ибиса, управляван от А. Т. и л.а.Пежо 206, управляван от наследодателя Я. Й., съответно до размера от 180 000 лева за първата ищца и по 130 000 лева за всеки от останалите ищци – низходящи на пострадалия, ведно със законната лихва върху всяка от главниците, считано от 12.07.2021г. до окончателното изплащане на задължението както и в частта, в която са били отхвърлени исковете срещу застрахователя за разликата над 180 000 лева до претендираните 200 000 лева обезщетение за неимуществени вреди за Т. С. Й. и за разликата над 130 000 лева до претендираните по 220 000 лева за всеки от низходящите Б. Я. Й., В. Я. Б. и С. Я. Б., на основание чл.432 КЗ.

В останалата част решението е влязло в законна сила.

Решението е постановено при участие на трето лице помагач на застрахователя А. К. Т..

РЕШЕНИЕТО подлежи на обжалване в едномесечен срок от връчването му на страните пред ВКС.

Председател: _____

Членове:

1. _____

2. _____